

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. An in Deo, secundùm se considerato, & ut præintellecto relationibus
& personis, detur aliqua substantia absoluta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

DISPUTATIO V.

De pluralitate personarum.

Ad quest. 30. D. Thomae

DE pluralitate personarum in Deo fufè egimus disputatione proœmiali, confutando errorem praxæ & Sabellij, qui unicam in Deo personam adnoſcebant. Unde circa hanc quæſtionem duo tantùm hic nobis occurrunt examinanda. Primum eſt, an in Deo, ut præintellecto relationibus & perſonis, detur aliqua ſubſiſtentia abſoluta & communis? Secundum, an præter illam tres adhuc relativa & propria in perſonis divinis admittendæ ſint?

ARTICVLVS PRIMVS.

An in Deo ſecundum ſe conſiderato, & ut præintellecto relationibus & perſonis, detur aliqua ſubſiſtentia abſoluta?

I N huius difficultatis reſolutione duæ ſunt celebres ſententiæ, omnino oppoſita. Prima negat dari in Divinis tribus perſonis, & propriam divinæ naturæ; & conſequenter aſſerit divinam naturam ſubſiſtere in divinis perſonis, per proprias tantum earum ſubſiſtentias relativas. Ita Vazquez in præſenti diſput. 125. cap. 3. Arrubal, Meratius, aliique Recentiores, & ex noſtris Aravius 2. tomo metaph. libro 7. quæſt. 2. art. 3. & noviffimè P. Nicolai 3. p. quæſt. 3. art. 3. ad 1. ubi cum D. Thomas dicat; *Et per hunc modum poteſt intelligi quòd (natura divina) aſſumat naturam humanam, ratione ſue ſubſiſtentia, vel perſonalitatis*: advertit in notis quòd D. Thomas non concludit poſſe naturam divinam aſſumere, ſed intelligi poſſe aſſumentem, quia intelligitur ut perſona, tamen non ſit. Et poſtea ſubdit: *Quibus oculis ergo ſubſiſtentiam abſolutam, que rationem perſonæ non habeat, illius conſiſtores viderunt? ubi tam aperte ſubſiſtens pro perſona, ut & ſubſiſtentia pro perſonalitate, vel pro ſubſiſtentia perſonalitatis, quinquies inculcatur.*

Secunda ſententia, illi oppoſita, huiusmodi ſubſiſtentiam admittit in Deo ſecundum ſe conſiderato, & ut præintelligitur perſonis. Ita Cajetanus ſuprà quæſt. 3. art. 3. quæſt. 29. art. 4. infra quæſt. 39. art. 4. tertiâ parte quæſt. 2. art. 2. circa ſolut. ad 3. & quæſt. 1. art. 2. Illam etiam defendunt alij Thomiſtæ, & ex extraneis Molina, Suarez, & Granada, qui plures alios refert; & egregie offendit contra Vazquem, Cajetanum non eſſe primum Auctorem huius ſubſiſtentia.

Hanc tamen litem & controverſiam exiſtimo magis eſſe de nomine, quam de re, & procedere ex diverſa huius nominis, *ſubſiſtentia*, acceptione & intelligentia. Unde ut omnis tollatur æquivocatio, & facilius hæc quæſtio reſolvatur

Obſervandum eſt ex D. Thoma, quæſt. præcedenti art. 2. *Ex eo quòd res aliqua per ſe exiſtit, & non in alio, vocari ſubſiſtentiam*: illa enim ſubſiſtere dicimus, que non in alio ſed in ſe exiſtant. Unde ſicut aliquid dicitur eſſe in alio duobus modis: primò quia ab illo dependet ut recipiat eſſe: ſecundò quia illi communicatur, quamvis ab illo

A non dependeat, ut conſtat in anima rationali, que dicitur eſſe in materia, eſt non dependeat ab illa. Ita etiam dupliciter aliquid poteſt dici per ſe dependenter ab alio: ſecundò quia alteri non poteſt communicari. Ex quo ſit, ſubſiſtentiam accipi poſſe, & pro perfeitate excludente dependentiam, & pro perfeitate excludente communicationem. Hac obſervatione præmiſſa, facile poterit reſolvi difficultas propoſita. Unde ſit.

§. I.

B Duplici conſuſione difficultas propoſita reſolvitur.

Dico ergo primò: Si ſubſiſtentia accipitur pro perfeitate excludente communicabilitatem alteri ut ſuppoſito, non eſt ponenda in Deo ſecundum ſe conſiderato, & ut præintelligitur relationibus & perſonis.

Concluſio eſt omnino certa: Natura enim divina, ut præintelligitur relationibus, tribus perſonis eſt communicabilis, & de facto illis communicatur: Ergo ut ſic non poteſt gaudere aliqua ſubſiſtentia, que tribuat incommunicabilitatem alteri ut ſuppoſito.

C Confirmatur: Subſiſtentia in hac ſecunda acceptione, nihil aliud eſt quam perſonalitas: Sed in Deo, pro priori ad relationes, non datur perſonalitas: Ergo nec ſubſiſtentia in ſecunda acceptione. Minor probatur: Cum enim perſonalitas ſit conſtitutivum perſonæ, ſi in Deo, pro priori ad relationes, daretur perſonalitas, Deus in illo priori eſſet perſona, & ſic darentur quatuor perſonæ in Deo; quod eſt contra fidem, & expreſſam definitionem Concilii Lateranenſis, negantis in Deo perſonarum quaternitatem.

Dico ſecundò: Si ſubſiſtentia uſurpetur pro perfeitate, excludente dependentiam ab alio in eſſendo, convenit naturæ divinæ ſecundum ſe conſiderata, & ut præintelligitur relationibus & perſonis.

Probatur concluſio primò ex Agathone Papa, in Epiftola qua habetur in ſexta Synodo actione 4. parum à principio, ubi dicitur: *Conſitemur tamen ſubſiſtentiarum ſive perſonarum unam ſubſiſtentiam.*

Secundò ex Auguſtino 7. de Trinit. cap. 4. dicente: *Omnis res (ſcilicet ſubſtantialis) ad ſeipſam ſubſiſtit, quando magis Deus?* Idem docet Hieronymus epift. 57. ad Damalum, Cyrillus Alexandrinus, & alij SS. Patres, quos referunt Carmelita Salmanticeſes hic diſp. 9. dubio 5. p. 4.

E Tertiò ex S. Thoma, qui eandem veritatem variis in locis apertiffimè docet. Nam in 1. diſt. 22. quæſt. 2. art. 1. ſic ait: *Natura Divina eſt in ſe habens eſſe ſubſiſtens, nullâ intellectâ perſonarum diſtinctione.* Et in 3. diſt. 6. quæſt. 2. art. 2. ad 2. aſſerit quòd *in Deo ipſa eſſentia ſubſiſtens eſt, non de ei ſecundum ſe de betur eſſe, imò ipſa eſt ſua eſſe ſubſiſtens.* Et 4. cont. Gentes capit. 14. dicit, quod *in Deo ſunt plures res ſubſiſtentes, ſi relative neſ conſideremus, & una res ſubſiſtens, ſi conſideretur eſſentia.* Denique quæſt. 9. de potentia art. 6. ad 13. *In Divinis (inquit) proprietates perſonales hoc ſolum habent, quòd ſuppoſita naturæ divinæ ab invicem diſtinguant, non autem ſunt principium ſubſiſtendi divinæ eſſentia, ipſa enim divina eſſentia eſt ſecundum ſe ſubſiſtens.*

Ex quibus locis reſpòdere poterimus ad animam

S. II.

Eadem veritas ratione suadetur.

veriones P. Nicolai, nos iisdem oculis subsistentiam absolutam quæ non habeat rationem personæ, legere, quibus legitur in locis à nobis citatis, quod *divina essentia est secundum se subsistens, quod proprietates personales non sunt primæ essentia, quod subsistentia divina essentia &c.* Et quamquam falsè dicitur D. Thomas 3. p. Ita explicandus sit, ut scilicet si nulla intelligeretur in Deo personarum distinctio, sed intelligeretur solum naturam divinam subsistentem, ac subinde habens rationem personæ, qualem intelligunt Judæi, & Philosophi posuerunt, qui unicam in Deo personam agnoscunt; atamen ex locis supra positis facillime convincitur, D. Thomam voluisse quod etiam si consideratur natura divina ut prævenit personam, quæ ratione non habet rationem personæ, adhuc tamen potest naturam humanam assumere.

Nec obstat D. Thomam dixisse, *posse intelligi naturam assumere &c.* Etiam apud D. Thomam & re ipsa, idem est posse intelligi, & non repugnare, quia quæ repugnant, non possunt intelligi, quia non est impossibile apud Deum omne verbum: Cum ergo D. Thomas dixerit, posse intelligi naturam divinam posse assumere, etiam ipsa natura divina potest assumere naturam humanam.

Alio modo conatur Vazquez eludere testimonia supra adducta D. Thomæ & SS. Patrum: respondet enim, D. Thomam, & alios SS. patres allegatos, usurpare subsistentiam pro existentia.

Sed hæc solutio multipliciter potest confutari: Primo quia si valeat hæc responsio, eodem modo, & pari facilitate, eludi poterunt omnia testimonia, quibus ipse Vazquez & alii Authores probant contra Durandum, & alios infra referendos, de his personis divinis tres subsistentias relativas, nam eodem modo glossari poterunt, & dici SS. Patres in illis locis subsistentiam usurpare pro existentia: Ergo Vazquez hac responsione arma submittit Adversariis ad infringendam vim omnium argumentorum, quæ adducit contra Durandum, & alios negantes in Divinis tres subsistentias relativas.

Secundò, si locis allegatis subsistentia sumeretur pro existentia, quando D. Thomas ait, quod divina essentia est suum esse subsistens, sensus est, quod Deus est suum esse existens, vel existentia existens; quod esset inutilis repetitio, & barbaria intollerabilis.

Tertiò, Ex eo quod in Deo ipsa essentia divina subsistens est, infert D. Thomas quod ei secundum se debetur esse, imò quod ipsa est suum esse: Sed hic discursus non valeret, imò esset omnino negatorius, si per ly, *subsistens*, intelligeretur existentia, nam idem esset ac si diceretur, ex eo quod in Deo ipsa essentia esset existens, ei deberi existentia: Ergo &c.

Denique D. Augustinus immediatè ante verba relata, sic habet: *Sicut ab eo quod est esse appellatur essentia, ita ab eo quod est subsistere, subsistentia dicitur:* Ergo quando subicit: *Omnis res ad ipsam subsistit, quanto magis Deus:* non loquitur de existentia, sed de subsistentia, seu modo per se existendi, excludente dependentiam ab alio sustentante, quem dicimus, pro priori ad relationes & personas, convenire divinæ essentia.

PRÆter tam evidentia testimonia, plures sunt rationes egregia, quibus eadem veritas efficaciter suaderi potest.

Prima est. Deitatis concretum, quod per hunc terminum, *hic Deus*, significatur, non constat præcisè ex natura divina, & existentia: Ergo includit necessariò subsistentiam: Non relativam, nam hic Deus prædicatur de tribus personis, ut quid secundum rem commune illis: Ergo absolutam. Antecedens probatur: Concretum Deitatis significare debet aliquid per modum habentis, sicut ly *homo*, significat habens humanitatem: Sed natura divina, etiam prout existens, si à subsistentia secludatur, non significatur per modum habentis, sed potius tanquam id quo aliud constituitur in ratione Dei; sicut humana Christi natura, præcisè à subsistentia Verbi, quantumvis intelligatur existens per creatam existentiam, non dicitur homo, sed humanitas; nec in concreto significatur, sed abstractè, nec etiam est id quod est, sed id quo Christus Dominus constituitur in ratione hominis: Ergo concretum Deitatis, quod significatur hoc nomine, *Deus*, non constat ex natura præcisè & existentia, sed ex natura per subsistentiam terminata.

Secundario. Deus, ut præintelligitur personis, est subsistens: Sed non subsistentia personali & relativà, ut in prima conclusione ostendimus: Ergo subsistit à essentiali & absolutà. Minor patet, Major autem, in qua solum potest esse difficultas, probatur primò. Deus, ut præintelligitur personis, creat, & operatur res ad extra, aliàs non essent indivisa opera Trinitatis ad extra, est etiam in illo priori intelligens & volens: Ergo in illo priori est subsistens. Probatur Consequentia: nam ut ait D. Thomas infra quæst. 75. art. 2. *Nihil potest per se opera, nisi quod per se subsistit:* Unde commune axioma est: *Actiones sunt suppositorum, vel subsistentium.* Ratio etiam id suadet: Cum enim subsistentia sit actus substantialis, prius naturam convenit quam operatio, quæ ex communi conceptu actus spiritualis non est.

Secundò probatur eadem Major: Subsistere dicitur maximam perfectionem, dicit enim modum essendi perfectissimum: Ergo non debet Deo denegari, etiam ut præintelligitur tribus personis. Consequentia patet: Tum quia omnis perfectio imaginabilis debet reperiri in divina essentia: Tum etiam quia, ut supra ostendimus, relationes nullam addunt perfectionem ad divinam essentiam, sed potius totam perfectionem quam habent, ab illa accipiunt.

Tertiò eadem Major ostenditur. Divina essentia intra suam lineam est infinita: Ergo & subsistens. Probatur Consequentia: Idèò natura creata, intra propriam lineam non subsistit, sed ratione sui suppositi, quia finita est, & sic dependet ab illo ut à sustentante: Ergo si divina natura intra propriam lineam sit infinitè perfecta, erit subsistens intra propriam lineam.

Denique eadem Major suadetur ratione desumpta ex Tractatu de Incarnatione. Nam ut docet S. Thomas 3. p. quæst. 3. art. 3. abstractis per intellectum personalitatibus, potest Deus assumere naturam creatam: Ergo Deus, ut præintelligitur personis, est subsistens. Consequentia

patet: si enim in illo priori non esset subsistens, non posset supplere vices subsistentiæ creatæ, & reddere naturam creatam subsistentem; implicat enim illam reddi subsistentem, nisi per subsistentiam propriam, vel alienam: Ergo non posset illam assumere, in hoc enim consistit assumptio, quod Deus terminet naturam alienam, & suppleat vices subsistentiæ creatæ.

§ III.

Ratio fundamentalis expenditur.

11 Tertia ratio, quæ est fundamentalis, sumitur ex principiis supra statutis. Nam per subsistentiam absolutam, quam dicimus convenire naturæ divinæ secundum se, nihil aliud intelligimus, quam perfectam excludentem dependentiam ab alio ut sustentante: Sed natura divina, secundum se, & ut præintelligitur relationibus & personis, gaudet tali perfectitate & independentiâ; cum non dependeat à relationibus in existendo, sed potius relationes per eius existentiam existant, ut disputatione præcedenti ostensum est:

12 Ergo natura divina secundum se, & ut præintelligitur relationibus & personis, gaudet subsistentiâ absolutâ.

Huic argumento dupliciter respondent Adversarii. Aliqui enim concedunt naturam divinam, pro priori ad relationes & personas, per se existere, independentem ab alio ut sustentante; negant tamen quod subsistat, quia (inquiunt) in independentia ab alio in existendo, non salvatur ratio subsistentiæ, sed solum in perfectitate excludente communicabilitatem alteri ut supposito; quæ perfectitas, pro priori ad relationes, non competit naturæ divinæ, cum sit communicabilis tribus personis.

13 Secundò alii respondent, negando quod naturæ divinæ, pro priori ad relationes, competat perfectitas in existendo, per exclusionem dependentiæ à sustentante: nam (inquiunt) in existendo dependet à relationibus; neque ex hoc existimant aliquam imperfectionem redundare in divinam essentiam, eò quod relationes ab illa realiter sint indistinctæ.

Sed neutra solutio satisfacit. Prima enim, ut supra annotavimus, totam hanc controversiam devolvit ad quæstionem de nomine: in quæstione autem de nomine, potius standum est authoritati Augustini & D. Thomæ, quam iudicio recentiorum authorum; & temerarium est dicere cum Vazque, Hieronymum & Augustinum non satis intellexisse huius nominis significationem. Unde cum illi SS. Patres, & præcipue D. Thomas, locis supra allegatis, perfectitati jam explicatæ tribuant nomen subsistentiæ, non est cur illud ei denegemus, præsertim cum ratio id suadeat: de eo enim quod per se existit, perfectitate independentiæ, absolutè verum est dicere existere per se. Ergo absolutè verum est dicere quod subsistit. Consequentia probatur: nam (ut supra ex D. Thoma observavimus) in perfectitate existendi subsistentia consistit: nec aliâ ratione animalis separata à corpore subsistit, nisi quia sic separata, perfectitate independentiæ gaudet, etsi communicabilis sit.

14 Confirmatur: Subsistentia creata duo præstat naturæ quam terminat: primum, quod existat per se, perfectitate independentiæ: secundum, quod per se existat perfectitate incommunicabilitatis: At di-

vinæ relationes, quia dant secundam perfectitatem dicuntur & sunt revera subsistentiæ: Ergo si foret revera subsistentia, & nomine subsistentiæ absolutæ gaudebit.

Secunda solutio omni probabilitate caret, & facile potest confutari. Nam existentia ut exercita convenit essentialiter naturæ divinæ, in statu absoluto consideratæ: Ergo ut illi conveniat, à relationibus, quæ posteriores sunt, non dependet, & consequenter per se convenit illi, perfectitate excludente dependentiam à sustentante.

Præterea, Si divina essentia non existeret ut quod, pro priori ad relationes, sed ratione illarum, intelligeretur pro eo priori imperfecta, etiam si relationes, ratione quarum existeret, essent ab ea realiter indistinctæ: Ergo pariter non existat perfectissimo modo, consistente in perfectitate excludente dependentiam à sustentante, non salvabitur in illa debita perfectio; quamvis relationes, ratione quarum ei conveniret perfectitas in existendo, realiter ab illa non distinguantur.

Confirmatur: Imperfecta esset divina intelligentia, si verbo indigeret, & ex indigentia verbum produceret, etsi verbum ab illa realiter non distinguatur: Ergo pariter imperfecta esset divina existentia, si indigeret relationibus ut per se conveniret essentia; etsi relationes realiter ab illa sint indistinctæ.

§ IV.

Solvuntur objectiones.

Contra istam conclusionem obijciunt in primis Adversarii: Subsistentia, juxta Concilium & SS. Patres, quorum plura referunt testimonia, idem significat latinè, quod Græcè *hypothesis*: Sed nullus Theologorum audeat concedere hypothesin absolutam in Deo, ut præintellecto relationibus & personis: Ergo nec subsistentia absoluta in illo admittenda est.

Respondet distinguendo Majorem: Subsistentia idem significat latinè quod Græcè *hypothesis* in aliqua sui acceptione, eaque frequenti, concedo Majorem. In omni sua acceptione, nego Majorem. Nam sicut hoc nomen, *substantia*, dupliciter sumitur, & pro supposito, & pro essentia; & in prima acceptione conceduntur tres substantiæ in Deo, & negatur una substantia; in secunda vero conceditur una, & negatur tres substantiæ: quo D. Thomas quæst. præcedenti artic. 2. ad 2. & hic artic. 1. ad 1. Ita hoc nomen *subsistentia*, dupliciter accipitur: primò pro perfectitate excludente dependentiam à sustentante: secundo pro perfectitate excludente communicabilitatem supposito primo modo est una, & non plures: secundo plures & non una, & in hac secunda acceptione correspondet nomini græco *hypothesis*.

Advertendum tamen est, quod sicut non dicimus absolutè tres substantias, ne detur occasio erroris; sed solum cum addito, scilicet tres substantias individuas, ut supra art. 1. ex D. Thoma observavimus. Ita etiam, ne detur occasio erroris absolutè dicendum non est, dari in Deo unam subsistentiam, sed solum cum addito, addendo scilicet, absolutam, vel aliquid aliud, denotans nos loqui de absoluta subsistentia.

Obijciunt secundo: Si Deus pro priori ad relationes subsisteret, esset persona: Sed hoc non est dicendum, aliàs in Deo daretur personarum quæ-

ternitas, quod in Concilio Lateranensi damnatum fuit; Ergo Deus, pro priori ad relationes, non subsistit. Sequela Maioris probatur: Persona nihil aliud dicit, quam subsistens in natura intellectuali: Ergo si Deus, pro priori ad relationes, subsisteret, esset persona.

Hinc argumento patet solutio ex dictis in prima conclusione. Maior enim distinguenda est: Si subsisteret subsistentia significante perfectitatem, excludentem communicabilitatem alteri ut supradictam, concedo Maiorem: Si subsisteret subsistentia accepta pro perfectitate, excludente solum dependentiam ab illo in existendo, nego Maiorem. Vel clarius: si subsisteret subsistentia perfectorem, concedo Maiorem: si subsisteret subsistentia absoluta & communicabili, nego Maiorem. De ratione enim personae est, quod subsistens in natura intellectuali incommunicabiliter, ut constat ex definitione illius supra expressa.

Dices: Si Deus pro priori ad relationes sit subsistens, subsistentia absoluta, erit saltem semi-persona: quia licet ei deficiat incommunicabilitas, quae ad integram & completam rationem personae requiritur, habet tamen subsistentiam, seu perfectitatem in existendo, quae est unum ex requisitis ad rationem personae.

Respondeo negando sequelam; quamvis Cajetanus & quidam alii eam concedant. Sicut enim nec eo quod equus participet rationem animalis, quae est unum ex praedicatis essentialibus hominis, non potest dici semi-homo: ita etiam licet Deus, pro priori ad relationes, gaudeat subsistentia, quae est unum ex requisitis ad rationem personae, non tamen debet dici semi-persona. Ratio est: quia essentiae rerum consistunt in indivisibili, & si habent sicut numeri, qui ex additione vel deductione unitatis mutant speciem. Unde subiecta differentia essentiali & specificâ, statim solvitur species; quamvis unum ex praedicatis essentialibus remaneat.

Obijcit tertio Vazquez: Deitas praeter intellecta personis, non potest esse principium generandi ut quod ad intra: Ergo non potest intelligi ut sic subsistens.

Sed nego Consequentiam. Ad hoc enim ut Deitas intelligatur principium quod generationis aeternae Filii, debet concipi cum paternitate, ut est ratio incommunicabiliter subsistendi, quia delectatur realis distinctio inter generans & genitum, quae non potest esse nisi per relationes: ut autem Deitas intelligatur ut subsistens, sufficit ut intelligatur existens per se, & independentem à quo cumque alio, quod illi convenit secundum se, quae praeter intellecta relationibus & personis.

Obijcit quarto: Ut divina natura subsistat, sufficientes tres subsistentiae relativae: Ergo frustra ponitur subsistentia absoluta.

Respondeo negando Antecedens: nam relationes non tribuunt naturae divinae subsistere subsistentia accepta pro perfectitate independentiae à sustentante, sicut nec illi tribuunt independentiam à subiecto inhaerentis, sed solum tribuunt illi incommunicabilitatem, & ideo subsistentia absoluta, ad praestandum primum necessaria est.

Dices, in Deo utrumque posse praestari à relationibus: sicut in creatis personalitas utramque perfectitatem tribuit naturae quam terminat, reddendo illam independentem ab alio ut sustentante, & incommunicabilem alteri ut supposito.

Sed hoc negandum est: independentia enim à

A sustentante, cum perfectio maxima sit, non potest à relatione praestari, quae ratione sui in nostra sententia perfectio non est, & etiam si detur quod perfectio relativa sit, essentiam in linea absoluta perfecto modo existentem supponit, ut supra dicebamus. Unde patet disparitas ad exemplum adductum: nam in natura creata potest ab eadem forma praestari quod perfectionis est, nempe independentia à sustentante, & quod est incommunicabilitatis: in Deo autem id quod est perfectionis, non potest praestari nisi ab essentia, & incommunicabilitas non potest oriri nisi à relationibus.

Dices rursus: Si in Deo esset una tantum persona personalitas utrumque praestaret, redderet enim naturam divinam independentem ab alio ut sustentante, eique incommunicabilitatem tribueret: At nulla est ratio, cur tres personalitates, quas Religio Christiana fatetur in Deo non praestent totum id quod tunc praestaret unica personalitas: Ergo idem quod prius.

Respondeo concessa Maiori, negando Minorem: Nam in hoc casu, vel personalitas non esset virtualiter à natura divina distincta, vel ad minus esset perfectio absoluta: nullum autem est inconveniens, quod independentia à sustentante, quae (ut diximus) maxima perfectio est, conveniat essentiae divinae dependentem ab aliqua perfectione essentiali & absoluta, praesertim si talis perfectio identificetur cum essentia, sine virtuali discrimine. Modò verò tres personalitates, quas Religio Christiana in Deo agnoscit, & relativae sunt, & virtualiter ab essentia distinctae, illaque posteriores. Est autem inconveniens, quod modus perfectissimus existendi (qualis est subsistentia, prout dicit independentiam ab alio ut sustentante) competat Deo dependentem à relationibus, quae ratione sui perfectiones non sunt, sed totam perfectionem quam habent, desumunt à divina essentia, quae in illis includitur.

Obijcis quarto: Subsistere est per se existere, vel non in alio, seu cum repugnantia ad essendum in alio: At natura divina, pro prioria relationes, hac perfectitate non gaudet, cum potius petat in personis existere: Ergo pro illo priori non subsistit.

Respondeo distinguendo Maiorem: per se vel non in alio sustentante, concedo Maiorem: ut praecise terminante, nego Maiorem, in omni subsistentiae acceptione. Et sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam: nam licet natura divina petat esse in personis, ratione fecunditatis, non tamen petit esse in illis ratione indigentiae ut existat exercitè, sed hoc habet ratione sui, unde est in personis praecise ut terminantibus, non ut sustentantibus.

Dices, sustentari à supposito, est ab illo compleri: Sed natura divina completur per subsistentias relativae: Ergo ab illis sustentatur. Minor probatur: cum enim natura divina petat subsistentias relativae, illae debent aliquo modo ad naturam spectare, cumque ad illam non pertineant ut proprietates, debent saltem ad illam pertinere ut complementa, seu ut modi quibus completur.

Respondeo distinguendo Majorem: sustentari à supposito est ab illo compleri: complemento requisito ob indigentiam ad existendum exercitè, concedo Majorem: requisito ob solam fecunditatem naturae & existentiae, nego Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam: nam relationes divinae, etiam com-

pleant naturam, complemento orto ex summa fecunditate, ratione cuius petit existere in tribus personis, non tamen complemento orto ex indigentia, ut exercitè existat, quia cum hoc non staret summa perfectio absoluta essentia: sicut nec summa perfectio divinæ intellectiois subsisteret, si verbum esset complementum eius ex indigentia, & ex infinita divini intellectus fecunditate non procederet.

32 Intabis: Divina essentia non potest existere sine relationibus: Ergo subsistentia relativa sunt complement ex indigentia natura ad existendum.

Sed nego Consequentiam, & insto, tum in possibilitate creaturarum, sine qua omnipotentia subsistere nequit, tum in divina intellectuione quæ sine verbo non potest existere, & tamen nec creaturarum possibilitas requiritur ex indigentia, sed ex fecunditate omnipotentia, nec verbi productio ex indigentia, sed ex fecunditate intellectuionis.

Objicies ultimò: Si natura divina ratione sui esset subsistens, Deitas non posset intelligi in abstracto, quòd enim affert essentialiter subsistentiam, non potest intelligi, nisi ut id quod est, & consequenter nisi in concreto.

Respondeo distinguendo Majorem: non posset intelligi in abstracto, si conciperetur ut est in se, concedo Majorem: si concipiatur imperfectè & per analogiam ad res creatas, qualiter à nobis concipitur, nego Majorem. Nos enim assueti rebus materialibus & creatis, concipimus naturam divinam inadaquatè, non concipiendo illam ut est subsistens, & idè illam in abstracto, & per modum formæ constituentis concipimus.

ARTICVLVS II.

An subsistentia in personis divinis realiter multiplicetur.

34 Hanc questionem sub aliis terminis aliqui proponunt, inquirentes an præter subsistentiam absolutam, quæ divinæ essentia secundum se considerata convenire ostendimus, dentur in personis divinis tres subsistentia relativa, realiter inter se distincta, & virtualiter à subsistentia absoluta essentia?

Partem negativam tenet Durandus in 1. dist. 13. quæst. 2. existimans tres personas divinas totam rationem subsistendi desumere à subsistentia absoluta essentia in illis inclusa, incommunicabilitatem verò præstari à relationibus, & consequenter tres subsistentias relativas, ad constituendas divinas personas, esse omnino superfluas. In eandem sententiam videntur inclinare Capriolus in 1. dist. 26. quæst. 1. articul. 1. concl. 3. & Ferraricensis 4. contra Gentes cap. 26. eique favent Nazarius & Asturicensis, locis infra allegandis.

Alii tamen Thomista partem affirmativam defendunt, & præter subsistentiam absolutam & communem, quam in Deo, ut præintellecto relationibus & personis, agnoscunt, tres alias relativas & incommunicabiles in divinis personis admittunt.

§. I.

Statuitur prima conclusio.

Dico primò: Subsistentia pro perfectitate independentia sumpta, non multiplicatur in personis divinis.

Probatur primò conclusio: Unica essentia essentia sufficit, ut existant relationes divinae, ut disputatione præcedenti ostensum est: Ergo una essentia essentia perfectitas, sufficit ut illæ existant, & consequenter non multiplicabitur in illis realiter subsistentia accepta pro humilitate perfectitate. Consequentia patet: nam idè sufficit unica essentia essentia, quia infinita est in ratione existentia: At etiam subsistentia essentia infinita est in ratione excludentis dependentiam à sustentante: Ergo etiam unica perfectitas independentia sufficit ut divina natura & personæ existant.

Probatur secundò: Absoluta non multiplicatur in divinis: Sed subsistentia, pro perfectitate independentia sumpta, est quid absolutum. Ergo in personis divinis non multiplicatur. Maior patet: nam omnia in Deo sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio. Minor verò probatur: Illud est absolutum, quod convenit Deo pro propria ad relationes & personas, ut per se manifestum est: Sed subsistentia, pro perfectitate independentia accepta, convenit Deo ut præintellecto relationibus & personis, sicut articulo præcedenti ostendimus: Ergo est quid absolutum & commune tribus personis.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Quæ conveniunt personis ratione essentia, non verò ratione relationum, non multiplicantur realiter: Sed subsistentia, ut dicit perfectitatem independentia ab alio sustentante, convenit personis divinis ratione essentia, & non ratione relationum: Ergo in illis realiter non multiplicatur. Maior est certa, & patebit ex dicendis disp. sequenti: Minor verò, in qua est difficultas, probatur primò ex D. Thoma, qu. 9. de potentia art. 5. ad 13. ubi dicit, quòd proprietatis personales habent quòd subsistentia ab essentia: Sed hoc non potest intelligi de subsistentia pro perfectitate incommunicabilitatis accepta, illa enim, ut ostendemus conclusionem sequenti, convenit personis divinis ratione relationum: Ergo debet verificari de subsistentia accepta pro perfectitate existendi opposita dependentia.

Secundò suadet eadem Minor: Equæ perfectionem dicunt, conveniunt personis divinis propter essentiam, non verò propter relationes, quæ in nostra sententia, ratione sui, perfectionis non sunt, sed totam bonitatem & perfectionem quam habent, ab essentia in illis inclusa desumunt: Atque perfectitas independentia existendo, maxima perfectio est, ut patet ex dictis articulo præcedenti: Ergo non convenit personis divinis, ratione relationum, sed solum ratione essentia.

Tertiò probatur Minor principalis: Perfectitas independentia ab alio sustentante convenit relationibus divinis, ex eo quòd sine substantialibus, & non accidentibus, sicut relationes create: Sed illæ habent ex identitate cum divina substantia seu essentia, ut patet: Ergo talis perfectitas illis convenit ratione essentia. Itaque personalitas Patris, v. g. est ratio subsistendi independentem, & ratio subsistendi incommunicabiliter: primum non habet ex vi linearum relativa, sed ratione essentia in illa inclusa, secundum verò ratione propria linearum, & idè multiplicatur subsistentia in secunda accceptione, ut sequenti conclusione videbimus, fecit autem in prima, de qua solum in hac conclusione loquimur.

Dices, Ex hoc sequi, personalitatem Patris intra propriam lineam non obtinere completam personalitatis rationem: Consequens videtur falsum.